

**TYÖELÄMÄ- JA TASA-
ARVOVALIOKUNNAN LAUSUNTO
11/2008 vp**

**Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan
kertomus Euroopan neuvoston parlamentaari-
sen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 2007**

Ulkoasiainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 7 päivänä toukokuuta 2008 lähettänyt Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan kertomuksen Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 2007 (K 8/2008 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi ulkoasiainvaliokuntaan. Muille erikoisvaliokunnille on varattu mahdollisuus antaa asiasta lausuntonsa ulkoasiainvaliokunnalle kevätistuntokauden aikana.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan puheenjohtaja Sinikka Hurskainen
- hallitussihteeri Heidi Manns-Haatanen ja ylitarkastaja Päivi Yli-Pietilä, sosiaali- ja terveysministeriö
- erikoissuunnittelija Minna Piispa, oikeusministeriö.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on käsitellyt kertomusta Euroopan Neuvoston Naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisen kampanjan osalta.

Naisiin kohdistuvan väkivallan vastainen kampanja

Euroopan Neuvosto on todennut naisiin kohdistuvan väkivallan yhdeksi yleisimmistä ihmisoi-
keusloukkauksista Euroopassa ja tehnyt useita aloitteita ongelman ratkaisemiseksi. Vuonna 2002 EN:ssa hyväksyttiin suositukset naisten suojelemiseksi väkivallalta ja vuonna 2005 päätettiin Suomen aloitteesta tehostaa toimia järjes-

tämällä Euroopan laajuinen kampanja. Kesäkuussa 2006 yleiskokous kehotti parlamentteja nimeämään yhteyshenkilön kampanjaa varten ja tukemaan aktiivisesti kampanjaa tarvittavilla lainsäädäntö- ja budjettitoimilla sekä hyväksymällä kansalliset suunnitelmat naisiin kohdistuvan perheväkivallan kitkemiseksi.

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta valitsi 8.9.2006 yhteyshenkilöksi kansanedustaja Leena Rauhalan. Vaalien jälkeen tehtävään nimettiin 8.6.2007 valiokunnan varapuheenjohtaja Jukka Gustafsson. Yhteyshenkilön tehtävänä on ollut osallistua kampanjan parlamentaarisen ulottuvuuden suunnitteluun ja seurata kampanjan toteuttamista.

Syksyllä 2007 yleiskokous pyysi kansallisilta parlamenteilta huhtikuuhun 2008 mennessä selvitystä seitsemän vaatimuksen toteutumisesta. Vaatimukset koskivat naisiin kohdistuvan lähisuhdeväkivallan säätämistä rikoslaissa rangaistavaksi, väkivallan jatkuvuuden huomioimista raskauttavana seikkana tuomiosta päätettäessä, turvakotien riittävän määrän varmistamista, mahdollisuutta siirtää väkivaltainen osapuoli pariskunnan yhteisestä asunnosta, nopean oikeuteen pääsyn varmistamista ja uhrin suojelun takaamista, riittävien määrärahojen osoittamista lakien toimeenpanemiseksi ja naisiin kohdistuvaa väkivaltaa vastaan säädettyjen lakien toimeenpanon seuranta. Samalla pyydettiin selvittämään naisiin kohdistuvaan perheväkivaltaan viime vuosina suunnatut budjettivarat sekä vuodelle 2008 asetetut tavoitteet ja budjetti. Määrärahatavoitteeksi asetettiin vähintään yksi euro asukasta kohden.

Euroopan neuvosto on halunnut kampanjalla havahduttaa maiden hallitukset, parlamentit ja alueelliset päättäjät toimimaan aktiivisesti naisiin kohdistuvan väkivallan poistamiseksi. Tavoitteena on ollut vaikuttaa asenteisiin ja ohjata resursseja konkreettisia tuloksia tuottaviin toimiin sekä kehittää väkivallan ehkäisyä lainsäädännön ja kansallisten toimintaohjelmien avulla. Kampanja päättyi EN:n tasolla kesäkuussa 2008, mutta ongelman ehkäisemisessä on jäsenmailla vielä paljon tehtävää. EN:ssa pohditaan nyt uusia keinoja, kuten sitovan yleissopimuksen laatimista naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemiseksi. Suomessa kampanjan ohjausryhmä ja viestintäkampanja jatkavat vielä vuoden 2008 loppuun.

Naisiin kohdistuva perheväkivalta Suomessa

Naisiin kohdistuva lähisuhde- ja perheväkivalta on vakava ongelma Suomessa. Väestöön suhteutettuna Suomessa kuolee väkivaltaan 1,6 naista 100 000 naista kohden vuodessa, kun vastaava luku on noin puolta pienempi muissa Pohjoismaissa ja useimmissa Euroopan maissa. Väkivallan tekijänä on perheenjäsen noin 60 prosentissa ja parisuhteen toinen osapuoli (partneri

tai ex-partneri) noin 47 prosentissa naisen kuolemaan johtaneista tapauksista. Lähes kaikissa ilmitulleissa tapauksissa väkivallan tekijä on uhrille ennestään tuttu henkilö. Vuonna 2006 kuoli väkivallan seurauksena 35 naista ja 21 tapauksessa kyse oli parisuhdeväkivallasta.

Perheväkivaltaan liittyvien kotihälytysten määrä on viime vuosina kasvanut. Tilastojen mukaan perheväkivalta on lisääntynyt 47 prosenttia ja parisuhdeväkivalta 38 prosenttia vuodesta 1997 vuoteen 2005. Kaikesta perheväkivallasta naisiin kohdistui 79 % ja parisuhdeväkivallasta 90 %.

Huhtikuussa 2008 laaditussa selvityksessä todetaan, että Suomessa ei ole vielä saavutettu EN:n asettamia tavoitteita esimerkiksi naisiin kohdistuvan väkivallan erityisluonteen huomioimisessa rikoslainsäädännössä, uhrille tarjottavien palveluiden, suojelun ja oikeusavun riittävyydessä eikä budjettimäärärahojen myöntämisessä lakien toimeenpanoon.

Suomessa ei ole naisiin kohdistuvaa perheväkivaltaa koskevaa erityislainsäädäntöä ja väkivallan uhreille tarkoitetuissa palveluissa on merkittäviä alueellisia ja määrällisiä puutteita. Maahanmuuttajanainen on erityisen haavoittuvassa asemassa, jos hän ei osaa suomen tai ruotsin kieltä ja tuntee heikosti suomalaista yhteiskuntaa ja kulttuuria sekä oikeussuoja- ja palvelujärjestelmiä. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää maahanmuuttajanaisten kielikoulutukseen ja kotouttamiseen sekä heille suunnattujen palvelujen kehittämiseen. Maahanmuuttajien kotouttamisessa tulee erityisesti korostaa naisiin kohdistuvan väkivallan tuomittavuutta.

Naisiin kohdistuvasta väkivallasta aiheutuu yhteiskunnalle huomattavia kustannuksia. Muutama vuosi sitten julkaistun tutkimuksen (Piispa & Heiskanen 2002) mukaan suomalaiselle yhteiskunnalle aiheutuvat kustannukset olivat noin 91 miljoonaa euroa vuodessa. Kustannuksia aiheutuu paitsi väkivallan aiheuttamien vammojen hoidosta, oikeudenkäyntikuluista ja tekijän asettamisesta vastuuseen teoistaan myös väkivallan sosiaalisten haittojen hoitamisesta, kuten lastensuojelusta ja väkivallan uhrin asumisesta

turvakodissa. Laskelmat eivät sisällä menetetyistä tuotantopanoksesta aiheutuvia kustannuksia. Kustannukset ovat sitä suuremmat, mitä vakavammasta väkivallasta on kyse.

Valtion talousarviossa ei ole osoitettu erityismäärärahaa naisiin kohdistuvan perhe- ja parisuhdeväkivallan vähentämiseen. Vuosina 2003—2007 oli 250 000 euroa vuodessa käytettävänä kampanjan toteuttamiseen. Vuonna 2008 on Raha-automaattiyhdistys myöntänyt 300 000 euroa Väestöliitolle "Kotirauhaa"-asennekampanjaa varten.

Valiokunta pitää tärkeänä, että valtakunnallista palvelujärjestelmää kehitetään siten, että se pystyy tarjoamaan lähisuhde- ja perheväkivallan eri osapuolille palveluja ja tukea asuinpaikasta riippumatta. Valiokunta painottaa erityisesti ennaltaehkäisevien työtapojen ja palvelujen kehittämistä sekä toimia perheväkivaltaa kokeneiden lasten auttamiseksi. Valiokunta pitää tärkeänä, että Suomeen saadaan mahdollisimman pian parisuhdeväkivallan uhreja auttava puhelinpalvelu, joka toimii ympäri vuorokauden. Myös oikeusjärjestelmää tulee kehittää siten, että lainsäädännössä ja oikeuskäytännössä tunnistetaan ja tunnustetaan nykyistä paremmin naisiin kohdistuvassa väkivallassa usein esiintyvä toistuvuus ja alistaminen.

Naisiin kohdistuvan väkivallan käsittely eduskunnassa

Valiokunta pitää naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämistä erittäin tärkeänä ja katsoo, että asian tärkeys huomioon ottaen valiokunnan mukanaolo Euroopan neuvoston kampanjan toteuttamisessa ja yhteyshenkilön valitseminen ovat olleet perusteltuja. Valiokunta toteaa kuitenkin, että valiokunnan mukanaolo tämän tyyppisten kampanjoiden toteuttamisessa on hyvin poikkeuksellista eikä valiokunnalla ole tällaiseen toimintaan tarvittavia resursseja. Perustuslain mukaan valiokuntien tehtävänä on valmistella hallituksen esityksiä täysistuntokäsittelyä

varten. Valiokunta korostaakin, että eduskunnan valiokuntien osallistumiseen kampanjojen toteuttamiseen tulee pääsääntöisesti suhtautua pidättyvästi.

Naisiin kohdistuvan väkivallan vähentäminen koskee useiden ministeriöiden hallinnonaloja ja vaatii paljon asennemuokkaustyötä. Sen edistämiseksi tarvitaan laajaa ja kiinteää yhteistyötä useiden yhteiskunnan toimijoiden, kuten ministeriöiden, kuntien, kansalaisjärjestöjen ja tiedotusvälineiden, kesken. Myös eduskunnassa asia koskettaa työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan lisäksi ainakin laki-, hallinto- ja sosiaali- ja terveysvaliokunnan toimialoja.

Ottaen huomioon naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämisen merkityksen naisten aseman parantamisessa ja tasa-arvon edistämässä työelämä- ja tasa-arvovaliokunta haluaa jatkosakin toimia eduskunnassa asian edistymistä seuraavana ja koordinoivana toimielimenä. Jotta asiaa voitaisiin eduskunnassa tarkastella kokonaisvaltaisesti ja kaikki hallinnon alat kattavasti, valiokunta pitää tärkeänä, että hallitus antaisi asiasta selonteon. Selonteon eduskuntakäsittelyn yhteydessä kaikki asiaan liittyvät valiokunnat pääsisivät lausumaan asiasta ja eduskunta voisi päättää kantansa monipuolisen valmistelun pohjalta.

Euroopan neuvoston kampanja toi naisiin kohdistuvan väkivallan vastustamiselle merkittävää lisähuomiota eduskuntatyössä ja tiedotusvälineissä. Valiokunta toivookin, että kampanja herätti paitsi eduskunnan myös ministeriöt, kunnat ja kansalaisjärjestöt toimimaan yhdessä aiempaa suunnitelmallisemmin naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämiseksi.

Lausunto

Lausuntonaan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta esittää,

että sillä ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta.

TyVL 11/2008 vp — K 8/2008 vp

Helsingissä 23 päivänä toukokuuta 2008

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Arto Satonen /kok	Sanna Perkiö /kok
jäs.	Susanna Haapoja /kesk	Paula Sihto /kesk
	Anna-Maja Henriksson /r	Katja Taimela /sd
	Arja Karhuvaara /kok	Tarja Tallqvist /kd
	Johanna Karimäki /vihr	Jyrki Yrttiaho /vas
	Merja Kuusisto /sd	vjäs. Krista Kiuru /sd.
	Merja Kyllönen /vas	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ritva Bäckström.